

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org

ISSN:2148-5321

DOI: 10.31771/jrtr.2018.1

ÇEVRE YÖNETİMİ UYGULAMA KRİTERLERİ KAPSAMINDA TERMAL OTEL YÖNETİCİLERİNİN DEĞERLENDİRMELERİ (KOZAKLI ÖRNEĞİ)

Tolga GÜL^a

^a Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Dr. Öğr. Üy., Antalya, Türkiye (tolga.gul@alanya.edu.tr)

ARTICLE HISTORY

Received:
18.08.2018

Accepted:
23.09.2018

Anahtar Kelimeler:

Çevre
Termal otel
Yeşil yıldız
Çevre yönetimi

Keywords:

Environment
Thermal hotel
Green star
Environmental management

ÖZ

Araştırmanın amacı Nevşehir Kozaklı'da faaliyet gösteren termal konaklama işletmelerinin enerji, su kullanımı, atık yönetimi, ekolojik faaliyetler ve çevre korunması algılarının belirlenmesidir. Araştırmanın evreni Nevşehir'in Kozaklı ilçesinde faaliyet gösteren termal konaklama işletmelerinden meydana gelmektedir. Araştırmaya konu olan Kozaklı ilçesinde, toplam 23 adet termal konaklama işletmesi faaliyet göstermektedir. Araştırmanın örnekleme olarak ilçe sınırları içerisinde yer alan ve evreni temsil eden tüm otel yöneticilerine ulaşılmıştır. Yöneticilerle birebir görüşülerek anket yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır. Bu bakımdan evreni temsil etmesi açısından 23 yöneticiden elde edilen veriler ışığında inceleme yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda atıkların yönetimi konusunda, geri dönüşüme verilen önemin termal konaklama işletmelerinde, belirgin kaygıya sahip olmadığı gözlenmiştir. Su yönetimi boyutuna verilen yanıtlardaki durum incelendiğinde büyük bir çoğunluğun musluklarda tasarrufa yönelik armatür kullanmadığı, kendilerine ait atık su arıtma sisteminin olmadığı ve atık suyun tekrar kullanılmadığı, termal suyun tekrar kullanılmak üzere re-enjeksiyonunun yapılmadığı, kullanılan termal suyun bahçe sulamasında veya genel alanların temizliğinde kullanılmadığı ve çamaşırhanede suyun yeniden kullanılmasına gerekli hassasiyeti göstermedikleri de görülmüştür. Çevre yönetim sistemlerinin kullanımının konaklama işletmeleri için hem tesislerinin hem de gelirlerinin sürdürülebilirliği açısından çok önemli olduğu, çevreyi çok fazla kullanan termal otel işletmelerinin çevre yönetim sistemlerini kullanmaları hayati öneme sahip olmakla birlikte, turizm sektörünün arz yönünü oluşturan doğal ortamı korumaları açısından önemlidir.

ABSTRACT

The aim of the research is to determine the perceptions of energy, water use, waste management, ecological activities and environmental protection of thermal accommodation enterprises operating in Nevşehir Kozaklı. The universe of the research comes from the thermal accommodation businesses operating in the Kozaklı district of Nevşehir. A total of 23 thermal accommodation facilities operate in Kozaklı province, which is the subject of the survey. As a sample of the researcher, all the hotel managers in the district boundaries representing the universe were reached. Data were gathered by questionnaire interviews with managers in a one-to-one way. In this respect, 23 executives from the viewpoint of representing the universe have been examined in the light of the data. It has been observed that there is no apparent concern regarding the management of wastes as a result of the obtained results. When the situation is analyzed in the response to the water management dimension, it is observed that a large majority do not use faucets, faucets, wastewater treatment systems and reuse of waste water, re-injection of thermal water for reuse, use of thermal water in garden watering or cleaning of public areas they have not shown the necessary sensitivity to reuse of water in the laundry. It is important that the use of environmental management systems protect the natural environment that constitutes the supply side of the tourism sector, together with the vital importance of using environmental management systems of thermal hotel operators who use the environment too much, that their use of facilities and income for sustainability is very important.

*Sorumlu Yazar: Tolga GÜL

E posta: tolga.gul@alanya.edu.tr

GİRİŞ

Çevresel endişe taşımak ve çevreyi korumaya yönelik tüm girişimleri desteklemek, yeryüzündeki yaşamı sağlıklı sürdürebilmek açısından oldukça önemlidir. Belki günümüze kadar uluslararası alanda ortaya çıkan en önemli gelişme, çevre koruma konusundaki ortak bilinçtir (Karabıçak, 2004). Bu kapsamda çevre, bilimin araştırma alanına girmiş ve çalışmalar Çevre Bilim (ecoloji) başlığı altında devam ettirilmektedir. Çevre bilim (ekoloji) kavramı etimolojik olarak, Yunanca ev (oikos) ve bilim (logos) sözcüklerinden türetilmiştir. Üzerinde yaşanan yer ya da yurt bilimi anlamına gelmektedir.

Bugün insanlık aynı yerkürede yaşayan toplumlar ve topluluklar olarak; Ozon tabakasının incelmeye, iklim değişikliği, ormanların ve biyolojik türlerin azalması, erozyon, hava, su, toprak kirliliği gibi çevre sorunlarının ulaştığı küresel boyut nedeni ile ortak bir kaderi paylaşmaktadır. Son 50 yıl dünyayı, dünyanın gündemini de kökten ve hızlı bir biçimde değiştirmiştir. Dünya toplumlarının geleceklerini biçimlendirme konusundaki kolektif bilinci, her zamankinden daha dikkatli olarak küresel ölçekte ortaya çıkan çevre sorunlarına; ekolojik dengenin bozulması ve doğal kaynakların sınırına dayanılması gibi nedenlerden ötürü ülkeleri uluslararası ve bölgesel işbirliği yapmaya zorunlu hale getirmiştir. İnsanların doğal kaynaklara olan talebinde görülen artış, dünyanın doğal sistemlerinin kapasitesini zorlamaya başlamıştır. İnsanlık bir yandan, dünyadaki ve ülkemizdeki fakirliği ortadan kaldırmak için ekonomik gelişmeyi ve kalkınmayı sağlarken, bu gelişme ve kalkınma faaliyetleri sonucu, ortaya çıkan sorunları azaltmak ve önlemek için çare bulmak durumundadır. Başka bir deyişle, gelişmeyi çevre ile uyumlu, sürdürülebilir bir anlayışla gerçekleştirmek, doğal kaynakları ekolojik dengeyi bozmadan kullanmak zorundadır (Özer, 2007). Çevre insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen veya uzun bir süre içinde dolaylı veya dolaysız etki oluşturabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır (Keleş ve Hamamcı, 2005). Çevre sorunları özetle çevreyi oluşturan öğelerin dengesini değiştirecek müdahaleler olarak tanımlanabilir. TS EN ISO 14001:2005'a göre çevre bir kuruluşun faaliyetlerini yürüttüğü, hava, su, toprak, doğal kaynaklar, bitki topluluğu (flora), hayvan topluluğu (fauna), insanları da içine alan ortam ve bunlar arasındaki ilişkiler şeklinde tanımlanmıştır (Keleş ve Hamamcı, 2005);

Çevre Yönetimi

Çevre yönetimi kavramı literatürde üzerinde çok fazla konuşulmuş ancak içi de bir o kadar doldurulamamış bir kavramdır (Akdoğan, 2003). Çevre yönetimi kavramının çok yönlü, boyutlu ve disiplinler arası bir kavram olması nedeni ile yeşil yönetim (Carson ve Moulden, 1991), şirket çevreciliği (Banerjee, 2002), ekolojik yönetim (Norton, 1992), çevresel duyarlılık (Ahmed, Montagno ve Firenze, 1998, akt. Aykan ve Sevim, 2013: 95) ve çevreye duyarlı yönetim (Akdoğan, 2003) gibi farklı isimlerle tanımlamaları yapılmıştır. Temel olarak çevre yönetimi kavramı, çevre ile ilgili konuların işletmelerce anlaşılması ve bu konuların karar alma süreçleri ile bütünleştirilmesi sürecini ifade etmektedir. Bu süreçte işletmeler, öncelikle faaliyetleri sebebi ile çevrede sebep oldukları olumsuz etkiyi azaltmayı amaçlamakta, daha sonra da çevre odaklı uygulamaları tespit edip faaliyete geçirmeye çalışmaktadır (Akdoğan, 2003). Çevre yönetimi düşünüldüğünde, tüm canlıların sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamaları, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi amacıyla gerek kamusal gerekse özel kesimde elverişli bir iletişim, planlama, eşgüdüm ve denetim sistemlerinin oluşturulması ve bu sistemi çalıştıracak örgütün kurulması olarak anlaşılmalıdır (Keleş ve Hamamcı, 1997).

Çevre yönetimi, insan yaşamında olumlu değişiklikler yaratacak biçimde, değişimi izleyebilmesini ve onun gereklerini yerine getirebilmesidir (Baykal, 2010). Bu kavram, ekonomi ve çevre arasında dengenin kurulmasına, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamaya, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesine hizmet etmektedir (Keleş ve Ertan, 2002).

Çevre yönetimi multidisipliner bir yapıya sahip olmasından dolayı, bir yandan yönetim biliminin bulgularından yararlanırken bir yandan da kendine özgü nitelikleri olan bir yönetim alanıdır. İnsan ile çevre arasındaki ilişkide hem çevre için hem de insan için olumlu geri beslemeler yaratacak biçimde yönetilmesidir (Şengül, 2002). Özet olarak çevre yönetimi sistemlerinin kullanılmasının amacı, çevre, insan sağlığı, doğal kaynakları, çevresel zarar ve sorunların kaynağında önlenmesi, çevrenin korunmuşluk düzeyini arttırmak, çevresel etki değerlendirilmesi (ÇED) olarak bilinen yönetsel karar alma gibi süreçlerin ulusal ve yerel ölçekte kurumsallaşmasının sağlanmasıdır (Tüzün, 1996).

Çevre yönetiminin temel ilkeleri; önleme, karar verme sürecinin ön aşamalarında çevresel etkilerin en öne alınması, ekolojik dengeye önem arz edecek ölçüde zarar verecek doğa tahribatından uzak durulması, kirleten öder ilkesi, çevre sorunlarıyla ilgili bilimsel çalışmaların desteklenmesi ve geliştirilmesinin sağlanması, çevre eğitimine ağırlık verilmesi ve çevre koruma faaliyetlerinde uluslararası platformlarda yapılan çalışmaların takip edilmesi ve uluslararası kuruluşlarla birlikte hareket edilerek ve destekleri alınarak çalışmaların yürütülmesidir (Yaşamış, 1995).

Dünya kaynaklarının hızla tükenmesi, küresel ısınma etkisini her geçen gün daha fazla göstermesi, ekolojik dengenin tehlikeye girmesi, tüm dünyada ve Türkiye’de çevre bilincinin hızla gelişmesine yol açmıştır. Avustralya, ATIA (Austuralian Tourism Association) ilk kez bir "Çevresel Uygulama Standardı" (Code of Environmental Practice) oluşturarak bu alandaki öncülerden birisi olmuştur. Özellikle 1980’lerin sonlarından itibaren çevre koruma konusundaki gelişmeler ve girişimler, hükümetlerin, endüstri kollarının ve toplumun gün geçtikçe artan farkındalığının arttığı bir göstergesidir (Erdoğan ve Tosun, 2009). Haziran 2009’da OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)’nin bakanlar düzeyinde yapılan toplantısında da, krizler ve diğer etmenlerin üstesinden gelmeye yönelik “Yeşil Büyüme” konulu bir bildirge ortaya konmuştur. Söz konusu bildirgede önemle vurgulanan politikalar içinde enerji etkin ve çevre duyarlı planlama yaklaşımları içine girilmesi de yer almaktadır (Oecd, 2010). Aynı sebeplerle Türkiye’de sürdürülebilir turizm kapsamında, çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi, turistik tesislerin çevreye olan olumlu katkılarının teşvik edilmesi ve özendirilmesi amacıyla, 1993 yılından itibaren gerekli nitelikleri sağlayan konaklama tesislerine, ilgili bakanlık tarafından Çevre Dostu Kuruluş Belgesi (Çam Simgesi) verilmektedir. Çevrenin korunmasına yönelik önlemler ve teşvikler Türkiye’de giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu nedenle, çevreye duyarlı konaklama işletmeleri için uygulanmakta olan sınıflandırma formu, güncelleştirilmiş ve geliştirilmiş olup “Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerine Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgesi Verilmesine Dair 2008/3 no’lu Tebliğ” ekinde, 22.09.2008 tarih ve 27005 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tebliğ, enerji, su, çevreye zararlı maddelerin tüketiminin ve atık miktarının azaltılmasını, enerji verimliliğinin artırılmasını, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesini, konaklama işletmelerinin yatırım aşamasından itibaren çevreye duyarlı olarak planlanmalarını ve gerçekleştirilmelerini, tesisin çevreye uyumunu, çevreyi güzelleştirici düzenleme ve etkinlikleri, ekolojik mimariyi, çevreye duyarlılık konusunda bilinçlendirmeyi, eğitim sağlanmasını ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmasını kapsamaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın öncülüğünde Avrupa Birliği (AB) ve uluslararası kriterler göz önüne alınarak gönüllülük esasına dayanan “Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi” (Yeşil Yıldız) projesi hazırlanarak uygulamaya konulmuştur (Akademik Danışmanlık, 2013).

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Konaklama işletmeleri faaliyetlerini sürdürebilmek için ısınma, soğutma, aydınlatma, pişirme, temizlik, banyo, yüzme, golf alanları vb. yeşil alanların sulanması gibi gereksinimleri dünyadaki tüm otellerde standart olarak yapıldığı düşünüldüğünde günlük doğal kaynak tüketimi oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu yönüyle konaklama işletmeleri, fosil yakıt, elektrik, doğal enerji ve benzeri kaynaklara aşırı ihtiyaç duyan ve buna bağlı olarak tüketim sonrasında aşırı derecede de atık üreten işletmelerdir. Bu yüzden kaynak tasarrufu sağlamak, atık yönetimini düzenli kılmak ve tekrar geri dönüşümü gerçekleştirmek amacıyla çevre yönetim sistemlerini kullanmak hem maliyet hem de çevre koruması amacıyla konaklama işletmeleri için önemlidir. Girişimciler ve yatırımcıların temel amacı, işletmelerin sürekli olarak kar elde etmesi ve entropiye direnmesidir. Bu kapsamda konaklama işletmeleri, faaliyetlerinin sürekliliğini sağlamak için kullanmış olduğu çevreyi temiz, düzenli ve sağlıklı bir şekilde kullanmalı ya da kullanmayı öğrenmelidir. Bu bakımdan konaklama işletmesinin yaşamının uzun olmasını sağlamak ancak çevreyi tahrip etmeden, koruyarak ve geliştirerek mümkün olacaktır.

Bu çalışmanın amacı, Kozaklı’da faaliyet gösteren termal konaklama işletmelerinin enerji, su kullanımı, atık yönetimi, ekolojik faaliyetler ve çevre korunması algılarının belirlenmesidir. Bu kapsamda Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın çevre yönetimi için otellere uygulamış olduğu yeşil yıldız kriterleri kapsamında araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilecek sonuçlar neticesinde ilgili alanyazına katkı sağlayarak, ilgili işletme yöneticilerine çevre yönetim sistemi yeşil yıldız uygulamalarını tanıtmada ve otellerin kendilerini geliştirmede önemli veri kaynağı oluşturacaktır.

Türkiye'nin önemli termal turizm bölgelerinden biri olan Kozaklı'da, faaliyette bulunan konaklama işletmeleri yöneticileri üzerinde gerçekleştirilen anketten elde edilen bulgularına yer verilerek, sonuçlar araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlanmıştır. Konuya yönelik ilgili taraflara önerilerde de bulunulmuştur.

Konaklama işletmelerinin, bulunduğu çevreye zarar vermemesi için ne gibi çalışmalar yapacağı, hangi konularda eksikleri olduğu ve bu eksik noktalarını nasıl giderebileceği konularında bilgi sahibi olmalarını sağlayabilmek açısından ve konuyla ilgili literatüre katkı sağlaması açısından önemlidir.

Araştırmanın Evreni ve Yöntemi

Araştırmanın evreni Nevşehir'in Kozaklı ilçesinde faaliyet gösteren termal konaklama işletmelerinden meydana gelmektedir. Araştırmaya konu olan Kozaklı ilçesinde, toplam 23 adet termal konaklama işletmesi faaliyet göstermektedir. Araştırmanın örnekleme olarak ilçe sınırları içerisinde yer alan tüm otel yöneticilerine ulaşılmış ve örneklem evreni olan 23 otel yöneticisiyle temsil edilmiştir.

Görüşmeler anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, bir yol haritası belirlenerek konularıyla ilgili soruları departman müdürleri veya şeflerine ilgi alanlarına ve bilgi düzeylerine göre sorular sorulmuş ve anlaşılması sağlanmıştır. Anket demografik bilgilerin ve ölçek sorularının yer aldığı toplam iki bölümden meydana gelmektedir. İkinci bölümde kullanılan ölçek sorularının oluşturulmasında, kültür ve turizm bakanlığının başlatmış olduğu yeşil yıldız çevre yönetim sistemi kapsamında otellerin denetlenmesinde kullanılan sorulardan faydalanılmıştır. Bu soruların yer aldığı yedi boyut, ölçek içerisinde aynen kullanılmıştır. Bu boyutlar; *Çevreye Uyum Duyarlılığı, Genel Alanlar, Misafir Odaları, Atık Yönetimi, Su Yönetimi, Enerji Yönetimi ve Çevre Konusunda Verilen Eğitim*'den meydana gelmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 16.0 istatistik paket programında çözümlenerek bulgular ortaya konulmuş ve elde edilen bulgular dâhilinde genelleme yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan otel yöneticilerinin çevre yönetimi uygulamalarının belirlenmesi üzere yapılan araştırmada tesisin çevreye uyum duyarlılığı boyutuna ilişkin algılamalarını belirlemeye yönelik ölçek sorularına vermiş oldukları frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çevre Yönetimi Uygulamalarında Çevreye Uyum Duyarlılığına İlişkin Betimsel İstatistikler

ÇEVREYE UYUM DUYARLILIĞI	Evet		Hayır		X	ss.
	f	%	f	%		
Otelinizi oluşturan yapı ve yapılar görsel olarak doğal çevre ile uyumlu mu?	14	100	0	0	1,00	0,000
Peyzaj düzenlemesi ve ağaçlandırması yeterli mi?	10	71,4	4	28,6	1,29	0,469
Otelinizin oluşabilecek yangın neticesinde çevreye verebileceği zararlar için gerekli önemler var mı?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Otelinizin mimari yapısı, konumu ve yapı elemanları doğal havalandırmaya imkân sağlıyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426
Otelinizde kullanılan tüm pencere camları ısı cam mı?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426
Otel binasının dış cephesi mantolanmış mı?	8	57,1	6	42,9	1,43	0,514
Otelinizde güneş enerjisi sistemleri kullanılıyor mu?	13	92,9	1	7,1	3,43	5,345
Çevre korunması bağlamında ÇED raporu mevcut mu?	9	64,3	5	35,7	1,36	0,497
Otel arazisinin amenajman (orman ya da ağaçlık alanda ise bölgenin korunması için belge) planı var mı?	3	21,4	11	78,6	1,79	0,426
Oteliniz toplam bina alanı kadar rekreatif (bahçe, yürüyüş alanı oyun sahası, tiyatro vb.) alanı mevcut mu?	8	57,1	6	42,9	1,43	0,514
Otelinizde kullanılan tüm kâğıtların geri dönüşümü sağlanıyor mu? (ofis, tuvalet, mutfak vb. yerlerde kullanılan)	3	21,4	11	78,6	1,79	0,426
Otelinizde sunulan yemeklerde en az iki öğünün organik ürünlerden hazırlanmasına dikkat ediliyor mu?	8	57,1	6	42,9	1,43	0,514

Çevre yönetimi uygulamalarının belirlenmesi hedefleri ile ilgili olarak "Otelinizi oluşturan yapı ve yapılar görsel olarak doğal çevre ile uyumlu mu?" ifadesine yöneticilerin %100'ü ($\bar{X}=1,00$) Evet cevabını vermişlerdir. "İkincil olarak Otelinizin oluşabilecek yangın neticesinde çevreye verebileceği zararlar için gerekli önemler var mı?"

ifadesine yöneticilerin %92,9'u evet cevabını vermiştir. İfadelere ilişkin genel aritmetik ortalamadan da anlaşılacağı üzere yöneticilerin “Çevre Uyum Duyarlılığı” boyutunda, diğer ifadelerle göre en yüksek düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifadeler olmuştur.

Çevre yönetimi uygulamalarının belirlenmesi için çevre uyum duyarlılığı ile ilgili olarak “Otel arazisinin amenajman (orman ya da ağaçlık alanda ise bölgenin korunması için belge) planı var mı?” ve “Otelinizde kullanılan tüm kâğıtların geri dönüşümü sağlanıyor mu? (ofis, tuvalet, mutfak vb. yerlerde kullanılan)” ifadesine yöneticilerin %78,6'ı ($\bar{X}=1,79$) hayır cevabını vermiştir. Bu kapsamda çevreye uyum duyarlılığı boyutunda otel işletmelerinde sürdürülebilir çevre uygulamaları için gerekli olan olguların eksikliği en çok bu ifadelerde olduğu gözlenmiştir.

Bu kapsamda ilk olarak Tablo 2’de araştırmaya katılan otel yöneticilerinin Çevre Yönetimi Uygulamalarının Belirlenmesi üzere yapılan araştırmada tesisin Genel alanlarının çevre yönetimi uygulamasına uygunluğunu belirlemeye yönelik ölçek sorularına vermiş oldukları frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Çevre Yönetimi Uygulamalarında Genel Alanların Uygunluğuna İlişkin Betimsel İstatistikler

GENEL ALANLAR	Evet		Hayır		X	ss.
	f	%	f	%		
Otelinizde geri dönüşüm kutuları var mı?	6	42,9	8	57,1	1,57	0,514
Geri dönüşüm kutuları açık ve ulaşılabilir durumda mı?	6	42,9	8	57,1	1,57	0,514
Çöp konteynırları otelinizden uzak bir yere yerleştirilmiş midir?	12	85,7	2	14,3	1,14	0,363
Otelinizin tüm tuvalet kabinlerinin içinde çöp kutuları var mı?	14	100	0	0	1,00	0,000
Bu çöp kutularının kullanımı konusunda bilgilendirme işaret ve uyarı levhaları var mı?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Otelinizde yüksek sesle yayın yapılan alanlarda gürültü ölçümü yapılıyor mu?	6	42,9	8	57,1	1,57	0,514
Otelinizde kullanılan makine, ekipman vb. aletler için gürültü ölçümü yapılıyor mu?	8	57,1	6	42,9	1,43	0,514
Otelinizde uzaktan kumanda vb. aletler için şarj edilebilir pil mi kullanılıyor?	4	28,6	10	71,4	1,71	0,469

Çevre yönetimi uygulamalarında genel alanlar ile ilgili olarak “Otelinizin tüm tuvalet kabinlerinin içinde çöp kutuları var mı?” sorusuna yöneticilerin %100’ü ($\bar{X}=1,00$) Evet yanıtını vermişlerdir “Bu çöp kutularının kullanımı konusunda bilgilendirme işaret ve uyarı levhaları var mı?” ifadesine yöneticilerin %92,9’ı ($\bar{X}=1,07$) Evet cevabını vermişlerdir. İfadelere ilişkin genel aritmetik ortalamalardan anlaşılacağı üzere yöneticilerin Genel Alanlar boyutunda, diğer ifadelerle göre en yüksek düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifadeler olmuştur.

Çevre yönetimi uygulamalarının belirlenmesi için genel alanlar ile ilgili olarak otel yöneticileri sorulan sorulardan “Otelinizde uzaktan kumanda vb. aletler için şarj edilebilir pil mi kullanılıyor?” ifadesi araştırmaya katılan yöneticilerin %71,4’ü ($\bar{X}=1,71$) tarafından hayır cevabı verilmiştir. “Otelinizde geri dönüşüm kutuları var mı?”, “Geri dönüşüm kutuları açık ve ulaşılabilir durumda mı?” ve “Otelinizde yüksek sesle yayın yapılan alanlarda gürültü ölçümü yapılıyor mu?” sorusuna yöneticilerin % 57,1’i ($\bar{X}=1,57$) hayır cevabı verilmiştir. Bu kapsamda çevreye uyum duyarlılığı boyutunda otel işletmelerinde sürdürülebilir çevre uygulamalarının genel alanları için gerekli olan olguların eksikliği en çok bu ifadelerde olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3’de araştırmaya katılan otel yöneticilerinin Çevre Yönetimi Uygulamalarının Belirlenmesi üzere yapılan araştırmada tesisin *Misafir Odalarının* sürdürülebilir çevre yönetimi uygulamasına uygunluğunu belirlemeye yönelik ölçek sorularına vermiş oldukları frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Çevre Yönetimi Uygulamalarında Misafir Odalarının Uygunluğuna İlişkin Betimsel İstatistikler

MİSAFİR ODALARI	Evet		Hayır		X	ss.
	f	%	f	%		
Duş ve musluklarda tasarrufa yönelik armatür kullanılıyor mu? (sensörlü vb.)	3	21,4	11	78,6	1,79	0,426
Banyolarda derinliği azaltılmış duşa kabin yada küvet kullanılıyor mu?	14	100	0	0	1,00	0,000
Otel odalarında tek kullanımlık malzemeler kullanılıyor mu?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Otel odalarında suyun nasıl tasarruf edileceği hakkında bilgilendirme yapılıyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426
Balkon ve pencere açıldığında ısıtma, soğutma ve havalandırma sistemi kapanıyor mu?	6	42,9	8	57,1	1,57	0,514
Kapı ve pencere açıldığında yukarıdaki unsurlar otomatik kapanmıyorsa, misafir bilgilendirmesi yapılıyor mu?	9	64,3	5	35,7	1,36	0,497
Tuvaletleriniz, bir flashlık (sifon) kullanımında 6 lt.'den az su harcamaya ayarlı mı?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426

Sürdürülebilir çevre yönetimi uygulamalarında *Misafir Odaları* ile ilgili olarak “Banyolarda derinliği azaltılmış duşa kabin ya da küvet kullanılıyor mu?” sorusuna yöneticilerin %100’ü ($\bar{X}=1,00$) Evet yanıtı vermişlerdir “Otel odalarında tek kullanımlık malzemeler kullanılıyor mu?” % 92,9’u ($\bar{X}=1,07$) ve “Tuvaletleriniz, bir flashlık (sifon) kullanımında 6 lt.'den az su harcamaya ayarlı mı?” ve “Otel odalarında suyun nasıl tasarruf edileceği hakkında bilgilendirme yapılıyor mu?” ifadelerine yöneticilerin % 78,6’sı ($\bar{X}=1,21$) Evet cevabını vermişlerdir. İfadelere ilişkin genel aritmetik ortalamalardan anlaşılacağı üzere yöneticilerin misafir odaları boyutunda, diğer ifadelerle göre en yüksek düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifadeler olmuştur.

Çevre yönetimi uygulamalarının belirlenmesi için *Misafir Odaları* ile ilgili olarak otel yöneticileri sorulan sorulardan “Duş ve musluklarda tasarrufa yönelik armatür kullanılıyor mu? (sensörlü vb.)” ifadesine yöneticilerin % 78,6 oranında ($\bar{X}=1,79$) Hayır cevabı verdiği görülmüştür. İkincil olarak “Balkon ve pencere açıldığında ısıtma, soğutma ve havalandırma sistemi kapanıyor mu?” sorusuna yöneticilerin % 57,1’i ($\bar{X}=1,57$) hayır cevabı vermiştir. Bu kapsamda misafir odaları boyutunda otel işletmelerinde sürdürülebilir çevre uygulamalarının misafir odaları için gerekli olan olguların eksikliğinin en çok bu ifadelerde olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4’te araştırmaya katılan otel yöneticilerinin çevre yönetimi uygulamalarının belirlenmesi üzere yapılan araştırmada tesisin *Atık Yönetimi* sürdürülebilir çevre yönetimi uygulamasına uygunluğunu belirlemeye yönelik ölçek sorularına vermiş oldukları frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Çevre Yönetim Sistemi Uygulamalarında Atık Yönetimine İlişkin Betimsel İstatistikler

ATIK YÖNETİMİ	Evet		Hayır		X	ss.
	f	%	f	%		
Otelinize düzenli aralıklarla atık (Çöp) yönetmeliği hakkında bilgi veriliyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426
Atık (Çöp ve türevleri) toplama sahanız var mı?	10	71,4	4	28,6	1,29	0,469
Atık toplama sahanızda atıkların ayrı ayrı depolandığı birimler var mı?	7	50	7	50	1,50	0,519
Otelde plastik, cam, kâğıt ve gıda atıkları ayrı ayrı depolanıyor mu?	4	28,6	10	71,4	1,71	0,469
Oluşan tüm bu atıklar için konteyner kodlaması (cam, kâğıt, plastik ve pil) yapılıyor mu?	3	21,4	11	78,6	1,79	0,426
Organik atıkların dışında; pil, ambalaj, yanmış yağ, motorin yağ vb. ürünlerin Yerel yönetimler tarafından toplanmadığı durumlarda, bunları uygun yerlere taşıma ve geri dönüşümünün yapılmasını sağlıyor musunuz?	4	28,6	10	71,4	1,71	0,469
Tek kullanımlık içeceklerde cam tercih ediyor musunuz?	9	64,3	5	35,7	1,36	0,497
Yağ ayrıştırıcıların, tutucuların kullanılması, kullanılan yağların toplanması, mevzuata uygun şekilde değerlendirilmesi veya imhası yapılıyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426

Mutfak alanındaki lavabo giderlerde yağ tutucular kullanılıyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426
Atık yağlar bio-dizel yakıt olarak değerlendiriliyor mu?	6	42,9	8	57,1	1,57	0,514
Eski malzeme ve eşyaların ikinci el olarak satılması veya yardım kurumlarına bağışlanması sağlanıyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426

Çevre yönetim sistemi uygulamalarında *Atık Yönetimi* ile ilgili olarak “Mutfak alanındaki lavabo giderlerde yağ tutucular kullanılıyor mu?”, “Eski malzeme ve eşyaların iki el olarak satılması veya yardım kurumlarına bağışlanması sağlanıyor mu?”, Yağ ayrıştırıcıların, tutucuların kullanılması, kullanılan yağların toplanması, mevzuata uygun şekilde değerlendirilmesi veya imhası yapılıyor mu? % 78,6’sı ($\bar{X}=1,21$) Evet cevabını vermişlerdir. Araştırmaya katılan yöneticiler “Banyolarda derinliği azaltılmış duşa kabin ya da küvet kullanılıyor mu?”, “Atık toplama sahanızda atıkların ayrı ayrı depolandığı birimler var mı?” ve “Atık (Çöp ve türevleri) toplama sahanız var mı?” ifadelerine % 71,4 oranında ($\bar{X}=1,29$) Evet cevabını vermişlerdir. İfadelere ilişkin genel aritmetik ortalamalardan anlaşılacağı üzere yöneticilerin *Atık Yönetimi* boyutunda, diğer ifadelerle göre en yüksek düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifadeler olmuştur.

Çevre yönetim sistemi uygulamalarının belirlenmesi için *Atık Yönetimi* ile ilgili olarak otel yöneticileri sorulan sorulardan “Oluşan tüm bu atıklar için konteynir kodlaması (cam, kağıt, plastik ve pil) yapılıyor mu?” ifadesine % 78,6 ($\bar{X}=1,79$) yöneticiler hayır cevabını vermişlerdir. İkincil olarak “Organik atıkların dışında; pil, ambalaj, yanmış yağ, motorin yağ vb. ürünlerin yerel yönetimler tarafından toplanmadığı durumlarda, bunları uygun yerlere taşıma ve geri dönüşümünün yapılmasını sağlıyor musunuz?” ve “Otelde plastik, cam, kâğıt ve gıda atıkları ayrı ayrı depolanıyor mu?” ifadesine yöneticiler % 71,4 oranında ($\bar{X}=1,71$) Hayır cevabı vermişlerdir. Bu kapsamda misafir odaları boyutunda otel işletmelerinde sürdürülebilir çevre uygulamalarının *Atık Yönetimi* için gerekli olan olguların eksikliğinin en çok bu ifadelerde olduğu gözlenmiştir.

Tablo 5’de araştırmaya katılan otel yöneticilerinin çevre yönetim sistemi uygulamalarının belirlenmesi üzere yapılan araştırmada tesisin *Su Yönetimi* sürdürülebilir çevre yönetim sistemi uygulamasına uygunluğunu belirlemeye yönelik ölçek sorularına vermiş oldukları frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. Çevre Yönetim Sistemi Uygulamalarında *Su Yönetimine* İlişkin Betimsel İstatistikler

SU YÖNETİMİ	Evet		Hayır		X	ss.
	f	%	f	%		
Otelin kendine ait atık su arıtma sistemi var mı?	2	14,3	12	85,7	1,86	0,363
Eğer atık su arıtma tesisi varsa, bu su tekrar kullanılıyor mu?	2	14,3	12	85,7	1,86	0,363
Termal su, tekrar kullanılmak üzere re-enjeksiyonu yapılıyor mu?	6	42,9	8	57,1	1,57	0,514
Termal su, banyolarda kullanıldıktan sonra bahçe sulanmasında ya da gelen alanların temizlenmesinde kullanılıyor mu?	3	21,4	11	78,6	1,79	0,426
Su tüketimi düzenli olarak izleniyor mu?	14	100	0	0	1,00	0,000
Yağmur suları toplanıp kullanılıyor mu?	14	100	0	0	2,00	0,000
Bahçe vb. alanların sulanmasında damlama, fiskiye vb. teknolojiler kullanılıyor mu?	10	71,4	4	28,6	1,29	0,469
Tüm lavabo ve benzeri ünitelerde fotoselli armatürler kullanılıyor mu?	6	42,9	8	57,1	1,57	0,514
Çamaşırhanede suyun yeniden kullanılmasını sağlayan sistem kullanılıyor mu?	2	14,3	12	85,7	1,86	0,363
Otelinizde su ve enerji tasarrufu sağlayan bulaşık ve çamaşır makinesi kullanılıyor mu?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Otelinizde kullanılan suyun kireç ölçümleri ve oluşumunu engelleyici işlemler yapılıyor mu?	14	100	0	0	1,00	0,000
Otelinizde su ve enerji tasarrufu sağlayan bulaşık ve çamaşır makinesi kullanılıyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426

Çevre yönetim sistemi uygulamalarında *Su Yönetimi* ile ilgili olarak “Otelinizde kullanılan suyun kireç ölçümleri ve oluşumunu engelleyici işlemler yapılıyor mu?” ve “Su tüketimi düzenli olarak izleniyor mu?” ifadelerine otel yöneticilerinin %100’ü ($\bar{X}=1,00$) Evet yanıtını vermişlerdir. İkincil olarak araştırma kapsamında sorulan sorularından ve “Otelinizde su ve enerji tasarrufu sağlayan bulaşık ve çamaşır makinesi kullanılıyor mu?” ifadelerine yöneticilerin % 92,9’u ($\bar{X}=1,07$) Evet cevabını vermişlerdir. Araştırmaya katılan yöneticiler “Otelinizde su ve enerji tasarrufu sağlayan bulaşık ve çamaşır makinesi kullanılıyor mu?”, ifadesine % 78,6 oranında ($\bar{X}=1,21$) Evet cevabını vermişlerdir. İfadelere ilişkin genel aritmetik ortalamalardan anlaşılacağı üzere yöneticilerin *Su Yönetimi* boyutunda, diğer ifadelerle göre en yüksek düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifadeler olmuştur.

Çevre yönetim sistemi uygulamalarının belirlenmesi için *Su Yönetimi* ile ilgili olarak otel yöneticileri sorulan sorulardan “Yağmur suları toplanıp kullanılıyor mu?”, ifadesi yöneticilerin % 100’ün ($\bar{X}=2,00$) işletmelerde uygulanmadığı konusunda hayır dedikleri ifade edilmiştir. İşletme yöneticilerinin ikincil olarak hayır dedikleri ifadeler “Otelin kendine ait atık su arıtma sistemi var mı?”, “Çamaşırhanede suyun yeniden kullanılmasını sağlayan sistem kullanılıyor mu?” ve “Eğer atık su arıtma tesisi varsa, bu su tekrar kullanılıyor mu?” ifadeleri % 85,7 oranında ($\bar{X}=1,86$) yöneticiler tarafından Hayır cevabı verilen sorular olmuştur. Bu kapsamda misafir odaları boyutunda otel işletmelerinde sürdürülebilir çevre uygulamalarının *Su Yönetimi* için gerekli olan olguların eksikliğinin en çok bu ifadelerde olduğu gözlenmiştir.

Tablo 6’da araştırmaya katılan otel yöneticilerinin sürdürülebilir çevre yönetim sistemi uygulamalarının belirlenmesi üzere yapılan araştırmada tesisin *Enerji Yönetimi* sürdürülebilir Çevre Yönetim Sistemi uygulamasına uygunluğunu belirlemeye yönelik ölçek sorularına vermiş oldukları frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Sürdürülebilir çevre yönetim sistemi uygulamalarında ilgili olarak “Tesis aydınlatmasında en az enerji tüketen aydınlatma elemanı kullanılıyor mu?”, “Isıtma kaynaklarında tam yanma sağlanıyor mu?” ve “Elektrik tüketimi düzenli olarak izleniyor mu?” ifadelerine otel yöneticilerinin %92,9’ü ($\bar{X}=1,07$) Evet yanıtını vermişlerdir. İkincil olarak araştırma kapsamında sorulan sorularından “Bulaşık makineleri her zaman tam dolu olarak mı çalıştırılmaktadır?”, “Çamaşır makinaları her zaman tam dolu olarak mı çalıştırılmaktadır?” ifadelerine yöneticilerin % 85,7’i ($\bar{X}=1,14$) Evet cevabını vermişlerdir.

Tablo 6. Çevre Yönetim Sistemi Uygulamalarında Enerji Yönetimine İlişkin Betimsel İstatistikler

ENERJİ YÖNETİMİ	Evet		Hayır		X	ss.
	f	%	f	%		
Tesis aydınlatmasında en az enerji tüketen aydınlatma elemanı kullanılıyor mu ?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Dış aydınlatmada fotosel veya astronomikal zaman ayarlı armatürler kullanılıyor mu?	7	50	7	50	1,50	0,519
Enerji tasarrufu sağlayacak yeni teknolojiler kullanılıyor mu?	9	64,3	5	35,7	1,36	0,497
Isıtma kaynaklarında tam yanma sağlanıyor mu?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Elektrik tüketimi düzenli olarak izleniyor mu?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Kullanılan buz makineleri çamaşır-bulaşık makineleri, ofis aletleri vb. ekipmanlar enerji verimliliği açısından A sınıfı enerji sınıfında mı yer alıyor?	10	71,4	4	28,6	1,29	0,469
Bulaşık makineleri her zaman tam dolu olarak mı çalıştırılmaktadır?	12	85,7	2	14,3	1,14	0,363
Çamaşır makinaları her zaman tam dolu olarak mı çalıştırılmaktadır?	12	85,7	2	14,3	1,14	0,363
Tesiste enerji kullanımında hibrit sistem kullanılıyor mu?	7	50	7	50	1,50	0,519

Araştırmaya katılan yöneticiler “Kullanılan buz makineleri çamaşır-bulaşık makineleri, ofis aletleri vb. ekipmanlar enerji verimliliği açısından A sınıfı enerji sınıfında mı yer alıyor” ifadesine % 71,4 oranında ($\bar{X}=1,29$) Evet cevabını verilmiştir. İfadelere ilişkin genel aritmetik ortalamalardan anlaşılacağı üzere yöneticilerin *Enerji Yönetimi* boyutunda, diğer ifadelerle göre en yüksek düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifadeler olmuştur.

Sürdürülebilir çevre yönetim sistemi uygulamalarının belirlenmesi için *Enerji Yönetimi* ile ilgili olarak otel yöneticileri sorulan sorulardan “Dış aydınlatmada fotosel veya astronomikal zaman ayarlı armatürler kullanılıyor mu?” ve “Tesiste enerji kullanımında hibrit sistem kullanılıyor mu?” ifadeleri yöneticilerin % 50’inin ($\bar{X}=1,50$) hayır dedikleri ifade olmuştur. Bu kapsamda misafir odaları boyutunda otel işletmelerinde sürdürülebilir çevre uygulamalarının gerekli olan olguların eksikliği en çok bu ifadelerde olduğu gözlenmiştir.

Tablo 7’de araştırmaya katılan otel yöneticilerinin çevre yönetim sistemi uygulamalarının belirlenmesi üzere yapılan araştırmada tesisin *Eğitim*’in sürdürülebilir çevre yönetim sistemi uygulamasına uygunluğunu belirlemeye yönelik ölçek sorularına vermiş oldukları frekans ve yüzde dağılımlarıyla, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. çevre yönetim sistemi uygulamalarında *Eğitim* ile ilgili olarak “Otel personeline çevre bilinci ve çevresel tedbir amaçlı olarak gerekli eğitimler veriliyor mu?” ve “Personele deterjan, dezenfektan vb. kimyasalların kullanımı için gerekli eğitimler veriliyor mu?”, ifadelerine araştırmaya katılan otel yöneticilerinin %92,9’u ($\bar{X}=1,07$) evet yanıtını vermişlerdir. İkincil olarak araştırma kapsamında sorulan sorularından “Bu eğitimler, yıl içerisinde rutin olarak tekrarlanıyor mu?” ifadesine yöneticilerin %85,7 ($\bar{X}=1,14$) evet cevabını kullanmışlardır.

Tablo 7. Çevre Yönetim Sistemleri Uygulamalarında Eğitim konusuna İlişkin Betimsel İstatistikler

EĞİTİM	Evet		Hayır		X	ss.
	f	%	f	%		
Otel personeline çevre bilinci ve çevresel tedbir amaçlı olarak gerekli eğitimler veriliyor mu?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Yeni istihdam edilen personele, çevre bilincinin artırılması için gerekli oryantasyon yapılıyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426
Personele deterjan, dezenfektan vb. kimyasalların kullanımı için gerekli eğitimler veriliyor mu?	13	92,9	1	7,1	1,07	0,267
Personele su sızıntılarının belirlenmesi ve önlem alınması konusunda eğitim veriliyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426
Otelin mutfak ve H.K. departmanında kullanılan cihazların tasarruflu ve verimli kullanılması için eğitim veriliyor mu?	11	78,6	3	21,4	1,21	0,426
Bu eğitimler, yıl içerisinde rutin olarak tekrarlanıyor mu?	12	85,7	2	14,3	1,14	0,363
Verilen bu eğitimlere dair, sertifika vb. belge verilmekte midir?	5	35,7	9	64,3	1,64	0,497
Verilen tüm eğitimlerin kayıtları tutuluyor mu?	8	57,1	6	42,9	1,43	0,514

Üçüncül olarak araştırma kapsamında sorulan sorularından “Yeni istihdam edilen personele, çevre bilincinin artırılması için gerekli oryantasyon yapılıyor mu?”, “Personele su sızıntılarının belirlenmesi ve önlem alınması konusunda eğitim veriliyor mu?” ve “Otelin mutfak ve H.K. departmanında kullanılan cihazların tasarruflu ve verimli kullanılması için eğitim veriliyor mu?” ifadelerine yöneticilerin % 78,6’sı ($\bar{X}=1,21$) Evet cevabını vermişlerdir. Araştırmaya katılan yöneticiler “Bazı alanlarda kimyasal kullanmadan temizlik yapılmakta mıdır? (mekanik temizlik ve mikrofiber mal. ile)” ifadesine % 70 oranında ($\bar{X}=1,30$) Evet cevabını verilmiştir. İfadelere ilişkin genel aritmetik ortalamalardan anlaşılacağı üzere yöneticilerin *Eğitim* boyutunda, diğer ifadelerle göre en yüksek düzeyde olumlu görüş bildirdikleri ifadeler olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Konaklama işletmelerinin çevre yönetimi sistemleri ile ilişkilerinde örnek uygulamalar son yıllarda araştırmacıların ağırlık verdiği konular arasındadır (Ertaş vd., 2018; Tutar, 2015; Cömert ve Özata, 2016; Mesci, 2014; Akdağ., vd. 2014; Aykan ve Sevim, 2013; Giritlioğlu ve Güzel, 2015; Kızıllırmak, 2011; Eren ve Yılmaz, 2008; Çakır ve Çakır, 2010; Seyhan ve Yılmaz, 2010;). Ancak daha önce Kozaklı ilçesi termal konaklama işletmelerinde yapılan araştırma neticesinde atık boyutunda, “Otelinizde kullanılan tüm kâğıtların geri dönüşümü sağlanıyor mu? Otelinizde geri dönüşüm kutuları var mı? Geri dönüşüm kutuları açık ve ulaşılabilir durumda mı?, Organik atıkların dışında; pil, ambalaj, yanmış yağ, motorin yağ vb. ürünlerin yerel yönetimler tarafından toplanmadığı durumlarda, bunları uygun yerlere taşıma ve geri dönüşümünün yapılmasını sağlıyor musunuz?, Atık yağlar bio-dizel yakıt olarak değerlendiriliyor mu?” sorulara verilen yanıtlarda “Hayır” yanıtının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu kapsamda atıkların yönetimi konusunda, geri dönüşüme verilen önemin termal konaklama işletmelerinde, belirgin kaygı sahip olmadığı söylenebilir. Ayrıca konaklama işletmelerine sorulan “Atık toplama sahanızda atıkların ayrı ayrı depolandığı birimler var mı?, Otelde plastik, cam, kâğıt ve

gıda atıkları ayrı ayrı depolanıyor mu?, Oluşan tüm bu atıklar için konteynir kodlaması (cam, kağıt, plastik ve pil) yapılıyor mu?” sorularına da verilen cevapların olumsuz yönde olduğu da görülmüştür. Cevaplar kapsamında konaklama işletmelerinin bu konuda, yasal yükümlülükler dışında ilave bir çaba sarf etmedikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuçlara benzer olarak aynı coğrafi bölge içerisinde Erdoğan ve Barış (2007) tarafından Ankara’da yapılan araştırmada, 40 otel işletmesi ile görüşülmüştür. Elde edilen bulgulara göre de otellerin çevreyi koruma faaliyetlerinin oldukça yetersiz olduğu ve genel müdürlerin gerekli çevresel, sosyal ve kültürel sorumluluklar hakkında bilgilerinin eksik olduğu belirlenmiştir. Ancak Yıldız ve Kılıç (2016) çevre bilinci ve çevre dostu otel algısının davranışsal niyetler üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada konaklama tesislerinin çevreye duyarlı olup olmamasının, turistlerin rezervasyon kararlarını etkilediği sonucuna varılmıştır.

Termal konaklama işletmelerinin su yönetimi boyutuna verilen yanıtlarda durumu incelendiğinde büyük bir çoğunluğun musluklarda tasarrufa yönelik armatür kullanmadığı, kendilerine ait atık su arıtma sisteminin olmadığı ve atık suyun tekrar kullanılmadığı, termal suyun tekrar kullanılmak üzere re-enjeksiyonunun yapılmadığı, kullanılan termal suyun bahçe sulamasında veya genel alanların temizliğinde kullanılmadığı ve çamaşırhanede suyun yeniden kullanılmasına gerekli hassasiyeti göstermedikleri söylenebilir. Musluklarda tasarruflu armatür kullanımı, atık su arıtma sistemiyle suyun tekrar kullanımı, kullanılan suyun bahçe ve genel alan temizliğinde kullanılması ve çamaşırhanedeki suyun yeniden kullanılması konaklama işletmelerinin su maliyetini düşüreceği gibi küresel ısınma ve aşırı su kullanımından kaynaklanan içme suyunun azalmasının da önüne geçebilir. Virginia Polytechnic Üniversitesi tarafından Amerika’da beş yüze yakın otel misafiri ile gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların büyük çoğunluğunun yeşil otellerde konaklamayı tercih ettikleri ve otellerin enerji ve su tasarrufu ile geri dönüşüm yapmaları gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır (Ertaş, vd. 2018). Bu yönüyle termal konaklama işletmelerinin bulunduğu piyasa koşullarında ve diğer işletmelerle rekabet edebilmek için misafir memnuniyetini en üst düzeyde sağlamasının yanı sıra, 21. yy. koşullarında konaklama işletmelerinin bulunduğu doğal çevre ve çekiciliklerinin korunmuşluğuna en üst düzeyde dikkat etmeleri gerektiği yorumu yapılabilir.

Bunun yanı sıra konaklama işletmelerinde banyolarda derinliği azaltılmış küvet kullanımı, su tüketiminin düzenli olarak izlenmesi, yağmur sularının toplanıp kullanılması, su tasarrufu sağlayan bulaşık ve çamaşır makinesinin kullanımı, personele su sızıntıları hakkında eğitim verilmesi gerçekleştirilip su tasarrufu sağlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki termal konaklama işletmelerinin en önemli kaynağı sudur. Suyun israf edilmesi ve tekrar kazanılmaya çalışılmaması ileride konaklama işletmeleri için büyük sıkıntılar yaratabilir. Bu kapsamda gelecekte yaşanabilecek felaketlere işaret etmesi amacıyla Çakır ve Çakır’ın (2010) otel işletmelerde su kullanımı ve tasarrufu üzerine yaptıkları çalışma önemlidir. Çalışmada otel işletmelerinde sadece banyo, tuvalet ve lavabolarda kullanılan muslukların bakımsızlığı ve yenilenmemesinden kaynaklanan akıntının sonuçlarını ortaya koymuşlardır. Konaklama işletmelerinin sadece muslukların yenilerini ile değiştirilmesi ile her bir musluğun dakikada toplam 4 lt su tasarrufu yapabileceğini ortaya koymuşlardır.

Konaklama işletmelerinde yakıt tasarrufu sağlamak için konaklama işletmelerinin büyük çoğunluğunun tüm pencere camları ısı cam olduğu, binaların dış cephesi mantolandığı ve ısıtma kaynaklarında tam yanmanın sağlandığı belirlenmiştir. Elektrik enerjisi kullanımı konusunda ise konaklama işletmelerinin büyük bir bölümü tesis aydınlatmasında en az enerji tüketen aydınlatma elemanı, dış aydınlatmada fotosel veya astronomikal zaman ayarlı armatürler kullandıklarını belirtmişlerdir. Elektrik tüketimi düzenli olarak izlenip, kullanılan buz makineleri çamaşır-bulaşık makineleri, ofis aletleri vb. ekipmanlar enerji verimliliği açısından A sınıfı enerji sınıfında mı yer almaktadır. Bulaşık makineleri ve çamaşır makineleri her zaman tam dolu olarak çalıştırılmaktadır ve enerji tasarrufu sağlayacak yeni teknolojilerin kullanılması turizm talebinin gelecek yıllarda da sağlanması açısından önemlidir. Bu kasamda Akdağ ve diğerlerinin (2014) yapmış oldukları çalışmada araştırma yaptıkları sayfiye otellerinde yaptıkları araştırmada “%10’luk enerji indirimiyle konaklama tesislerinin tasarruf yapmaya yönlendirilmesiyle, uzun vadede tasarruf tedbirlerinin arttığı ve gider kaleminde düşüş olduğunu belirlemişlerdir” elde edilen sonuç, bu çalışmada elde edilen sonucu ve önermeyi desteklemektedir.

Çevre yönetim sistemlerinin kullanımının konaklama işletmeleri için hem tesislerinin hem de gelirlerinin sürdürülebilirliği açısından kullanımı çok önemlidir. Bu kapsamda özellikle çevreyi çok fazla kullanan termal otel işletmeleri için çevre yönetim sistemlerini kullanmak hayati öneme sahip olmakla birlikte turizm sektörünün arz yönünü oluşturan doğal ortamı da korumaktadır.

KAYNAKLAR

- Ahmed, N.U., Montagno, R.U. ve Firenze., R.J., (1998). Organizational Performance and Environmental Consciousness: An Emprical Study, *Management Decision*, 36, 57-62,
- Akademik Danışmanlık (2013). Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi (Yeşil Yıldız) Projesi http://www.academiadanismanlik.com/sayfadetay.php?sy_id=15428 (Erişim: 01.05.2018)
- Akdağ, G., Güler, O., Demirtaş, O., Dalgıç, A. ve Yeşilyurt, C. (2010). Turizm Ve Çevre İlişkisi: Türkiye’deki Yeşil Otellerin Gözünden Yeşil Otelcilik Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme, *Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı, 4-6 Haziran*, 258-267.
- Akdoğan, A. (2003). *Çevreye Duyarlı Yönetim Anlayışı ve İşletmecilik*, Kayseri: Kayseri Ticaret Odası Yayınları.
- Aykan E. ve Sevim B. (2013). Konaklama İşletmelerinde Çevre Yönetimi Uygulamaları Ve Algılanan Kurumsal İtibar Üzerine Etkisi: Kayseri Ve Nevşehir Otelleri Üzerinde Bir Araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 93-113.
- Aykan, E. Ve Sevim, B. (2013). Konaklama İşletmelerinde Çevre Yönetimi Uygulamaları ve Algılanan Kurumsal İtibar Üzerindeki Etkisi: Kayseri Ve Nevşehir Otelleri Üzerinde Bir Araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 93-113
- Banerjee, B. (2002). Corporate Environmentalism: The Construct and Its Measurement, *Journal of Business Research*, 55, 177-191
- Carson, P. ve Moulden, J. (1991). *Green is Gold: Business Talking to Business About The Environmental Revolution*, Toronto: Harper Business,
- Cömert, M. ve Özata, E. (2016). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Yeşil Yıldız Çevreye Duyarlılık Projesi. *Journal Of International Social Research*, 9(47), 1169-1178.
- Çakır, G. ve Çakır, A. (2010). Konaklama Tesislerinde Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Su Kaynaklarının Korunmasına Yönelik Uygulamalar. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, (1), 31-36.
- Çakır, G. ve Çakır, A. (2010). Konaklama Tesislerinde Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Su Kaynaklarının Korunmasına Yönelik Uygulamalar. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, (1), 31-36.
- Erdoğan, N. ve Tosun, C. (2009). Environmental Performance of Tourism Accommodations in The Protected Areas: Case of Goreme Historical National Park, *International Journal of Hospitality Management*, 28, 406-414.
- Eren, D. ve Yılmaz, İ. (2008). Otel İşletmelerinde Yeşil Pazarlama Uygulamaları: Nevşehir Örneği, 13. Pazarlama Kongresi, 25-29 Ekim 2008, Nevşehir, 290- 300.
- Ertaş, M. ve Can, B.K., Yeşilyurt, H. ve Koçak, N. (2018). Konaklama İşletmelerinin Yeşil Yıldız Uygulamaları Kapsamında Çevreye Duyarlılığının Değerlendirilmesi, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(1), 102-119.
- Ertaş, M., Can, B. K., Yeşilyurt, H. ve Koçak, N. (2018). Konaklama İşletmelerinin Yeşil Yıldız Uygulamaları Kapsamında Çevreye Duyarlılığının Değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(1), 102-119.
- Giritlioğlu, İ. ve Güzel, M.O. (2015). Otel İşletmelerinde Yeşil Yıldız Uygulamaları: Gaziantep ve Hatay Bölgesinde Bir Araştırma. *Journal of International Social Research*, 8(40), 889-904.
- Karabıçak, M. ve Armağan, R. (2004). Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Süreci, Çevre Yönetiminin Temelleri ve Ekonomik Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dersi*, 9, 203-228
- Keleş, R. ve Harmanlı, C. (1998), *Çevrebilim*, 3. Baskı, İmge Yayınları, Ankara.

- Kızılırmak, İ. (2011). Dünyada Ve Türkiye'deki Turizm İşletmelerinde Çevre Korumaya Yönelik Uygulamalar: Amacı ve Önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 1-12.
- Mesci, Z. (2014). Otellerin Çevreci Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Yeşil Yıldızlı Bir Otel İşletmesinde Örnek Olay Çalışması. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(1). 90-103
- Norton, B. (1992). Sustainability, Human Welfare and Ecosystem Health, *Environmental Values* 1(2), 97-111
- OECD, (2010). OECD Tourism Trends and Policies. *OECD Publishing*, 344.
- Özer, S. (2007). Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde Çevre Yönetim Sistemleri Uygulamaları, *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Sakarya, 1-14.
- Seyhan, G. ve Yılmaz, B.S. (2010). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Konaklama İşletmelerinde Yeşil Pazarlama: Calista Luxury Resort Hotel, *İşletme Fakültesi Dergisi*, 11(1), 51-74.
- Şengül, M. (2002). Çevre Yönetimine Halk Katılımı Yolu Olarak Belediye Yönetimine Halk Katılımı, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi TODAİE*, 11(2), 25-40.
- Tutar, F. K. (2015). Yeşil Ekonomi, Yeşil Turizm: Türkiye'de Turizm Sektöründe Yeni Trend Yeşillenen Oteller Projesi'. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(13), 328-352.
- Tüzün, H. (1996). Çevre Yönetim Sistemi, *Standart Dergisi, Zaman-Kalite-Çevre Yönetimi Özel Sayısı*, 27-28.
- Yaşamış, F. D. (1995). *Çevre Yönetimi'nin Temel Araçları*, Ankara: İmge Kitabevi.